

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2021/13 (Siyasi Parti Mali Denetimi)

Karar Sayısı : 2026/37

Karar Tarihi : 26/3/2026

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Türk Birliği Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımıyla 20/7/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle suç duyurusunda bulunulup bulunulmayacağı sorunu görüşülmüştür.

2. Türk Birliği Partisinin 2020 yılı kesin hesap dosyasında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünen il teşkilatına ait kesin hesap cetvellerinin sunulmadığı tespit edilmiştir.

3. Parti tarafından il teşkilatının 2021 yılında kapatıldığı ifade edilse de denetimin yapıldığı 2020 yılında il teşkilatlarına ait gelir ve gider bulunmamasına ilişkin kabul edilebilir bir gerekçe sunulmamıştır.

4. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarına ait yerler partilerin kendilerine ait olabileceği gibi kiralık olarak da kullanılabilecektir. Parti yetkililerine ait veya bunların kendilerinin kullandıkları yerlerde siyasi parti faaliyette bulunuyor ise bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutar partiye bağış olarak kaydedilmelidir.

5. Ayrıca partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarının hayatın olağan akışı gereği kira, su, elektrik, posta, telefon, kırtasiye, tutulacak defterleri satın almak vb. birtakım genel yönetim giderlerini de yapması gerekir.

6. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 69. maddesinde bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği, 70. maddesinde siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılacağı, 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis ve altmış milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre parti yetkililerinin genel yönetim giderlerini kendi imkanlarıyla karşılamaları mümkün değildir. Parti yetkilileri, bu şekilde yaptıkları gider bedellerini partiye bağış geliri olarak kaydetmek suretiyle parti tüzel kişiliği adına hesaplara dâhil etmelidir.

7. Yönetim giderlerinin hesaplarda görülmemesi kayıtlarda yer almayan gelir ve gider bulunduğunu göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. ve 70. maddelerine aykırı davranılmış olmaktadır.

8. Anayasa Mahkemesine bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider oluşturulması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine istinaden gerekli işlemlerin yapılmasını temin için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

9. Bu itibarla Türk Birliği Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Genel Merkeze ait kesin hesap cetvelinin sunulmasından dolayı işin esasının incelenmesine,

B. Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

C. Anayasa Mahkemesine istenen bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider yapılması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

10. Türk Birliği Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığı tarafından hazırlanıp Raportör Oğuz ÇAKAR tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Kanun'un ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

11. Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirleri toplamının 5.495 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 4.327,86 TL olmak üzere gelir genel toplamının 9.822,86 TL ve giderleri toplamının 9.600 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 222,86 TL olmak üzere gider genel toplamının 9.822,86 TL olduğu anlaşılmıştır.

12. Anayasa Mahkemesinin 20/7/2022 tarihli ilk inceleme kararıyla Partinin 2020 yılı genel merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir-gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterlerini Sayıştay Başkanlığına göndermesi için bu kararın tebliğinden itibaren 30 gün süre verilmesine karar verilmiştir. Partinin anılan gelir gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri belirtilen süre içinde göndermemesi üzerine Sayıştay

Başkanlığı tarafından Partiye gönderilen 6/5/2024 tarihli ve E-93995552-175.01-24020829 sayılı yazıyla 2020 yılı esas incelemesinin yapılabilmesi için gelir gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterlerin gönderilmesi gerektiği tekrar bildirilmiştir. Ancak Parti tarafından Sayıştay Başkanlığına herhangi bir cevap sunulmamış olup bilgi, belge ve bu belgelerin kaydedildiği defterler gönderilmemiştir.

13. 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinde bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği, siyasi partilerin genel merkezlerinin ve teşkilat kademelerinin gelirlerinin parti merkez karar ve yönetim kurulunca bastırılan makbuzlar karşılığında alınacağı, sağlanan gelirin türü ve miktarıyla gelirin sağlandığı kimsenin adı, soyadı ve adresi, makbuzu düzenleyenin sıfatı, adı, soyadı ve imzasının makbuzda ve dip koçanlarında yer alacağı belirtilmiştir. Anılan Kanun'un 75. maddesinin dördüncü fıkrasında da *"Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir."* 76. maddesinin üçüncü fıkrasında ise *"Bu Kanunun 69 uncu maddesinde belirtilen esaslara aykırı olarak bir siyasi partinin tevsik edilmeyen kaynaklardan gelir sağladığı anlaşılırsa, Anayasa Mahkemesi kararıyla bu gelir Hazineye irat kaydedilir."* hükümleri yer almaktadır.

14. Kanun'un 70. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca beş milyon liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığından bu miktarı geçen harcamaların geçerli ve kanıtlayıcı bir belgeye dayanması gerekmektedir. Kanun'un 76. maddesinin dördüncü fıkrasında ise belgelendirilmesi gerektiği hâlde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti mal varlığının Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irat kaydedileceği hükmü bulunmaktadır.

15. Bu hükümlere göre siyasi partilerin kesin hesaplarının dayanağını oluşturan gelir gider belgelerini Anayasa Mahkemesine sunması gerektiğinden partinin kesin hesabında gösterdiği hâlde belgelendirmediği gelir gider rakamı kadar parti mal varlığının Hazineye irat kaydedilmesi gerekir.

16. Ayrıca Partinin kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir gider belgeleri ve defter kayıtlarını Sayıştay Başkanlığına göndermemesi dolayısıyla 2820 sayılı Kanun'un 75. maddesi gereğince yapılan araştırma ve incelemeleri engellediği, aynı madde gereğince istenen bilgi ve belgeleri vermediği tespit edilmiştir.

17. Kanun'un 75. maddesi hükmüne aykırı olarak Partinin gelir gider belgeleri ile defter kayıtlarını göndermeyerek inceleme ve araştırmayı engelleyen Parti sorumluları hakkında Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca gerekli işlemlerin yapılmasını temin için suç duyurusunda bulunulması gerekir.

18. Öte yandan kesin hesabın dayanağını oluşturan gelir ve giderlerin belgelendirilmemesi sebebiyle kesin hesabın denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2020 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesi mümkün değildir.

IV. SONUÇ

Türk Birliği Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve giderlerini belgelendirmeyen Partinin 2020 yılı hesabının 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına,

B. 2820 sayılı Kanun'un 75. ve 76. maddelerine göre Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir gider belgeleri ve defter kayıtlarını Anayasa Mahkemesine sunmayan ve gelir ve giderlerini belgelendirmeyen Partinin Genel Merkez kesin hesabında gösterdiği 9.822,86 TL gelir tutarı ve 9.822,86 TL gider tutarı olmak üzere toplam 19.645,72 TL karşılığı Parti mal varlığının Hazineye irat kaydedilmesine,

C. Kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterlerin gönderilmemesinden dolayı Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine istinaden gerekli işlemlerin yapılabilmesi için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

26/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Başkanvekili
İrfan FİDAN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI